PART-TİME İSLAM-PİYASA İSLAMI

"Allah'ı ve rasüllerini inkâr edenler ve (inanma hususunda) Allah ile rasüllerini birbirinden ayırmak isteyip "Bir kısmına iman ederiz ama bir kısmına inanmayız" diyenler ve bunlar (iman ile küfür) arasında bir yol tutmak isteyenler yok mu;" (Nisa, 150)

Eyvah ki, ey vah, günümüzde İslam ne kadar garipleşti.

Zannetmeyin ki bunda Müslümanın payı yok. Hepimizin bunda bir payı var.

Dindar girişimciler, batı modernitesinin kurum ve figürleriyle 'barışmış' İslamcı yazarlar, İslami medyatikler, bıyık bile uzatmayacak şekle girmiş imamlar, holding sahibi şeyhler ve dergiden başka bir eser okuması yasaklanmış cemaatler…..

Hepimizin katkısı bulunduğu bu çeşit yeni din anlayışı Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bize emanet ettiği İslam olmadığını açıkça söyleyebiliyorum.

Ne demek istiyorsunuz, diye sorarsanız?

Geleneksel İslamcılığın gölgesinde yeni bir siyasal İslam Mısır'da, Türkiye'de, Endonezya'da ve genel olarak Müslüman coğrafyasının bütününde vücut bulmakta:

Piyasa İslam'ı

Batı değerlerini seçmiş bir uzlaşının ürünü bu İslam, Amerikan işletme kültüründen beslenmekte, bireysel başarıyı göklere çıkarmakta, özgüven edinme ve kendini gerçekleştirme stratejilerine methiyeler düzmekte, geleneksel İslami yasakları pazarlamanın ve kitle tüketim kültürünün gerekleri doğrultusunda yeniden yorumlamakta, yumuşatmakta, siyasal İslam'ın geleneksel hiyerarşik örgütsel yapılanmalarını bertaraf etmekte ve sosyal devletin altını oymaktadır.

Görsel, işitsel ve giyime dair İslami algılamaları ve dayanışma şekillerini baştan aşağı değiştiren piyasa İslamı'nın bahsedilen baş aktörleri her şeye rağmen ahlakçılıklarından vazgeçememekte ve çoğulcu yaşam tarzlarını hazmedememektedirler. Sosyolojik anlamda yeni kentli burjuvazilerin bayraktarlığını yaptığı bu İslam anlayışının temel amacı Amerikan tarzı muhafazakârlıkla birçok noktada örtüşen benzer bir **"muhafazakâr devrim"** tetiklemektir. Hepimizin çok beklediği **"Müslüman Aydınlanması"** idealinden çok uzaklarda, din, ahlak, hayır işleri ve piyasa etrafında şekillenmiş bir fazilet ekseni üzerinde aykırı olarak değerlendirilebilecek yakınlaşmalar (İslam-Amerika) gayet rahat oluşabilmektedir.

Yani;

GÜNÜMÜZDE KAPİTALİST DÜŞÜNCENİN ÜRÜNÜ **"KİTLE KÜLTÜRÜ"**[1]NÜ İSLAMÎ ALANLARA SIZDIRMAK,

---

[1] **KİTLE KÜLTÜRÜ: kapitalist devletlerin ortaya koyduğu, sistemin realitesini ortaya koyan ayrıca çoğunlukla popüler kültürle karıştırılan kültür.**

Kitle kültürü kavramı, kitle toplumuyla bitişik bir kavramdır. batılı toplumların 19. yüzyıl sonundan itibaren, birbirleriyle aynı özelliklere sahip ama bir o kadar da birbirlerinden uzak "atomlaşmış" bireylerden oluşan türdeş bir toplum haline geldiğini varsayan bu kavram, toplumsal farklılıkların varlığını yok sayan bir kurama dayanmaktadır. Böylelikle kitle kültürü kavramını kullananlar, çoğunlukla yalnızca sanatı dışarıda bırakarak, modern toplumda tek bir kültür olduğunu varsaymaktadırlar.

Kitle kültürü sistemde var olan yönetici-yönetilen, zengin-fakir, eğitimli-eğitimsiz arasındaki farkın yaratmış olduğu realiteyle yakından ilişkilidir. Kitle kültürünün amacı bu realitenin değiştirilebileceği umudunun anlamsız olduğu, hatta bu kültürün kabul edilmesinin mutluluk getirdiğini bireylere göstermektir. Böylelikle sistemin istediği yabancılaşma gerçekleşecektir. Kitle kültürünün kabul edilmesi ve ona karşı durulmaması en basit anlamda başımızın belaya girmesini önler. Yani **kitle kültürüne inanmak hatta daha güzeli onu hiç düşünmemek bizlere cahil bir mutluluk kazandırır(der kapitalistler).**

Kitle kültürü tüketilmek amacıyla yapılır. bunu yapanlar ise kitlenin dışında kalan kişi ve kurumlardır. onlar bu kültür sayesinde nasıl yaşamamız gerektiğini, neyi seveceğimizi, ne yiyeceğimizi ortaya sunarlar.

Bir kitle toplumunda birey giderek tek başına olmaya itilir, daha az iletişim kurması gerekir ve kişiliğini bulabileceği ahlaki ve kurumsal öğeleri giderek daha zor bulabilir. Bireylerin yalnızlığa itilmesi, onların aidiyet duygularını kaybetmelerine ve kente yabancılaşmalarına neden olmaktadır.

Kitle kültürü eleştirmenleri, kitle kültürünün insanlardan daha iyi işler için kullanılabilecek enerjiyi aldığı, onlarda pasiflik ve vurdumduymazlık yarattığı için zararlı olduğunu söylemektedir. Bu teoriye göre birey, kaybettiği aidiyet duygusunun sonucunda topluluğun içinde kaybolmayı tercih eder. Bunun sonucunda

TÜM ZAMANLARDA MÜSLÜMAN OLMAK YERİNE BAZI ZAMANLARDA MÜSLÜMAN OLMAYI YANİ, CUMA NAMAZI, UMRE, HAC ZAMANI, RAMAZAN AYINDA FAAL VE TEKİN OLMAK;

İSLAMI TÜKETİM ARACI OLARAK KULLANMAK, MESELA "COLA"YI BİR YERDE ZEMZEME RAKİP, DİĞER YERDE KABE'YE TEŞMİL ETMEK;

İşte günümüz Müslümanlığı bu yolda çok hızlı hareket etmekte ve neticesinin ne olacağını görmek gerekirse ne diyebileceğinizi düşündünüz mü?

Aşağıda sizler için PİYASA İSLAMI[2] kitabından alıntılar vereceğim. Konuyu biraz daha anlamış olursunuz, zannediyorum.

[bazı geleneksel mekanizmaların (zekât, sadaka, vs.), uygun bir ekonomik konjonktürde, reaktive edilmesi bu retoriğe belli bir süreklilik ve inandırıcılık sağladıysa da, söylemin kendisi uzun vadede sıkıntılıdır. Zira altını çizdiğimiz üzere piyasa İslamı hareketi esasında bir burjuva hareketidir. Dolayısıyla sömürülen sınıflarla ilişkisi, din kardeşliği retoriğinin örte-meyeceği, sayısız çelişki ve çatışma alanını içinde barındırır. Sermaye birikimini daha henüz gerçekleştirmekte olan ve üs-telik bunu "göstermek" de isteyen bir (Islami) burjuvazi için bu çok daha nettir. Daha basitleştirerek ifade etmek gerekirse 10 000 euro'luk bir Louis Vuitton veya Hermes çantayla gecekondu ziyaretlerine çıkmak, yer sofrasında bağdaş kurmak ve bir de üstüne üstlük "komşum açken ben tok yatamam"] sh: 13

["Materyalist kapitalizmin en vahşisi" olarak değerlendirilen **Coca-Cola**'ya yine sodalı-gazlı içecekler üzerinden ticari bir mantık dâhilinde savaş açmak, İranlı **Zemzem-Cola** ve diğer İslami kola üreticilerinin yaptığı gibi, esasında rakibin meta yönelimli mantık, ilkeler, araçlar ve düşselini kabullenmek anlamına gelir. Kârın bir kısmı Filistin'e yardım kampanyalarına gitse de bu böyledir. **"İçeceğimizle kendinizi tanıtın"** demektedir, **Arab-Cola'**nın Gerard Leblanc adlı Kazablanka'da ikamet eden bir Fransız tarafından tasarlanan sloganı. **Arab-Cola** nın kendisini içerisine yerleştirdiği bu **"bilinçlenme hamlesi"** sonuçta oldukça dağınık, her yöne çekilebilecek ve herkesi kapsayabilecek, iç bütünlükten yoksun bir hareket olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla olası farklılığın (en azından Coca-Cola 'ya göre) altının çizilebileceği tek nokta dinsele yapılan göndermedir. Amerikan ve Kanada pazarlarını hedefleyen İngiltere menşe-ili **Quibla-Cola**'nın (Kıble Kola) **"etik alternatif"** sloganıyla yaptığı budur. Kurucularına göre, **Quibla-Cola "bireylerin gazlı içecekler piyasasındaki egemen markalara inandırıcı alternatifler görme taleplerine"** cevap vermeye çalışmaktadır. Bekleneceği üzere, bütün bu firmalar kârlarının bir kısmını yardımsever örgütlere bağışlamaktadırlar. (Mecca Cola, Cola Turka'yıda unutmayalım)] sh: 74-75

[**Geleneksel İslam'ın iş dünyasıyla ters düşen kadercilik ve çilecilik gibi zihinsel engellerinin aşılması gereklilik arz etmiştir.** <u>İş adamı dernekleri, İslamcı olmayan dindar aydınlar, küçük ve orta büyüklükteki işletme patronları, business'ın tadını almış eski militanlar, bireyciliğin ve finansal birikimin meşru olduğu yeni bir İslami düşselin bayraktarlığını yaparlar.</u> **Piyasa İslamı yoksulların dünyasına ait bir kavram değildir. Aksine, geleneksel İslam'la özdeşleştirilen sosyal adalet ve azla yetinilen sade yaşam biçimi ideallerini ikame eden dindarlık, zenginlik ve kozmopolitizmin yan yana geldiği burjuva yönelimli bir evrene aittir. BU ORTAMDA, FAKİRLİK ARZU EDİLEN BİR DURUM DEĞİLDİR.** Bilakis kargaşalara neden olabileceği için yoksul potansiyel günahkârdır. **Lamongan**

---

toplumun değer yargıları ve davranış kalıpları bireyde görülmeye başlanır. Kitle kültürü teorisyenleri halkı benzer davranış kalıplarına ve zevklere sahip tek bir bütün olarak görür ve onların beğenilerini küçümser.

Mesela converse ayakkabılarının alt-kültür simgesiyken, birden alaşağı edilip üst sınıf gençlerinin ayağına düşmesi bu kitle kültürü denen iblisin marifetidir. (ayakkabının simgesi mi olur diyenlere bayrak denen bezin olur da ayakkabının neden olmaz cevabını hemen yapıştırabilirim tabi.) evet bu converseler alt-kültürü temsil ederlerdi ve bir film okurken converse giyen birini gördüğümüzde bu bize o kişinin sınıfını ve kültürünü anlatırdı. Şimdi neyi anlattığını kimse çözemiyor. Kitle kültürü orak-çekiçleri reklamlarda, che posterlerini tüketimde kullandı. alternatife ait olan şey çoğunluğun tükettiği birşey olunca da bize sadece bakmak kalıyor.

[2] Patrick Haenni, Piyasa İslamı (İslam Suretinde Neoliberalizm) terc: Levent ÜNSALDI, http://www.ozguruniversite.org., Mayıs, 2011, İstanbul

(Endonezya) Belediye Başkanı Masfuk,_FAKİRLİĞİN BİRÇOK KÖTÜLÜĞÜN KAYNAĞI OLDUĞUNU, ZENGİN OLMANIN DA ALLAH TEÂLÂ YOLUNDA YÜRÜMEYİ SAĞLADIĞINI düşünmektedir.

Hem Burjuva hem Müslüman olma farklılığının bir ifadesi olarak Piyasa Islamı'nın fakirlikle görülecek bir hesabı var gibidir: Fakirlik iş hayatı ve ticaretin gelişmesi için gerekli koşullarla zıtlık içerisindedir. **Amr Khaled** ahlâkçı bir yaklaşımla şirket kültürüne methiyeler dizerken şöyle söylüyor: **"Eğer ruhunu iyilik yapmakla meşgul etmezsen, o günah işlemeye yönelir. Tembellik doğru yolun en büyük düşmanıdır, o başarısızlığın dostudur. Hem başarısızlık hem tembellik, ikisi de insanı günaha iter."** Ancak zengin Amr Khaled'in ilk internet sitesi Forislam'daki öğretici karikatürlerde olduğu gibi, gösteriş de yapmamalıdır, mütevazı olunmalıdır.

Piyasa İslamı'nın tüketim modelleri, lükse olan ilgisi malum olan "sosyeteden" alınmış semboller bütünü içinde oluşur. Körfez ülkelerinden birindeki bir reklâm bunu çok iyi anlatır:

üç kadın gelecekleri üzerine sohbet etmektedir. Bir tanesi göz kamaştırıcı güzellikte bir gelinlik hayal eder. Ertesi gün dilek gerçekleşir ve müstakbel damat kapıyı çalar. .. Alınacak ders: **"Dualarını edersen hayatın daha güzel olacaktır."** Üç kadın da güzel, zengin ve başörtülüdür. (Fakirlerin dertlerini konuşan zengin tabaka) Bu üçleme Piyasa Islamı'nın kazandıran formülüdür: Bir yandan herkesin kullanabileceği ticari ürünleri pazarlarken, bir diğer yandan da edepli bir hassasiyete vurgu yapar ki bu da oldukça burjuva bir tavırdır. Türkiye'de Islami normlara uygun ilk otel olan, Ege kıyısındaki **Caprice Otel**, plajı günahla özdeşleştiren geleneksel Islami düşünceyi bir kenara atmakta ve **ZEVKLERİN İSLAMLAŞTIRILMASINI** sağlamaktadır. Öyle ki buradaki manzaranın gözcüler tarafından giriş çıkışları kontrol edilen Fas'taki İslamcı plajlarla hiç alakası yok. Burada amaç reklâmlarında da altının çizildiği gibi **"günde beş kere ezan sesinin duyulabildiği modern (...) bir tatil alanı" sunabilmek. Burası aynı zamanda da son derece lüks ve sınıf farklılığı yaratan bir yer.** ANCAK BUNUN İSLAM'LA HİÇBİR ALÂKASI YOK. Tamamıyla oda fiyatlarından kaynaklanan bir durum. Aynı şekilde istanbul'daki Islami kafeler de açıkça burjuva sosyalleşme mekânlarıdır. Gelen müşterilerin ortak dindarlıklarını dışarıdan izole olmuş şekilde yaşayabildikleri sosyal mekânlar olarak görülebilirler. Ancak müşterilerden sadece dindar olmaları değil, incelik ve zarafet gibi burjuva değerlere de yakın olmaları beklenmektedir. İstanbul'daki **Dilruba Restaurant** böyle bir felsefeye sahiptir. Lüks ve otantik bir ortamda Osmanlı esintileriyle (eski süslemeler, sufî müzisyenler, vs.) seçkinci bir çizgi izlemektedir. Sahibinin de pek çekinmeden açıkladığı gibi, amaç Dilruba nın. **"çarıklarını yeni çıkarmış görgüsüzlerin geldiği bir yer"** olmasını engellemektir.] sh: 82-84

[**REFAH TEOLOJİSİ**

Burjuvalaşmış İslamlaşma süreçlerinin ideolojik tahayyüllerinden birisi, zenginlik ve parayla ilişkinin **"kompleksiz"** bir hâl aldığı refah teolojisidir. Bu teoloji, Piyasa İslamı yandaşı tüm aktörler vasıtasıyla, özellikle de çeşitli çelişkiler pahasına havalı ve modaya uygun giyinmeyi önemseyen İslamcılar tarafından yayılmaktadır. Endonezya'da Aa Gym soruyor:

"Kim milyoner ya da milyarder olmayı reddeder? Herkesin zengin olmak istediği kesin (...) İslam bize zengin olmamız gerektiğini öğretiyor. Hazreti Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem ve yakınları da zengindi."

PİYASA İSLAMI EN ÇOK TÜCCAR PEYGAMBER KARAKTERİYLE BESLENİYOR: Aa Gym anlatmaya devam ediyor,

"Hatırlayın ki Hazreti Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin kendisi de iş adamıydı ve de çok iyi bir iş adamıydı." Mısır'da da infitah (açılma) döneminde [Mısır'da Nasır'dan hemen sonra iktidara gelen Enver Sedat tarafından 1974'te uygulamaya konulan ekonomik dışa açılma politikası. Türkiye'de Özal dönemi politikalarının benzeri, ç.n.] zenginleşenleri eleştiren söyleme karşı, Amr Khaled, zenginliğin sevap kazanmanın da yolu olduğunu hatırlatıyor:

"Paramı Allah yolunda harcamak ve onurlu bir hayat yaşamak için zengin olmak istiyorum." Böylece diğerlerine örnek de olabilirim:

"İnsanların bana bakıp 'bak, zengin bir dindar' demeleri için, ki böylece Allah'ı benim zenginliğim üzerinden sevebilirler."

Sonuç olarak Piyasa İslamı'nın vaizleri müritlerine ne diyorlar? Paranın kötü olmadığını, parası olan cömertse ve "insanları iftar yemeğine davet ediyorsa zenginliğin erdemli olabileceğini... Amr Khaled'in bir yandaşı da aynen böyle düşünüyor, **"zenginlik ilâhi bir hediyedir:"**

"Zengin Müslüman Allah'ın gözdesidir" çünkü parasını Allah yolunda ve hayır işlerinde harcar." Aa Gym de şöyle söylüyor:

"Bir taraftan, zengin olmak bireysel anlamda hayır işlerine daha fazla katılmayı sağlar; diğer taraftan da kolektif anlamda ümmet-i Müslüman sadece ekonomik olarak güçlü olursa, uluslararası alanda hak ettiği yere yeniden gelebilir."

Türkiye'de, laik burjuvazinin rakibi, **"muhafazakâr Türk burjuvazisini"** temsil eden MÜSİAD'ın ilk başkanı Erol Yarar şöyle diyordu:

"Zengin olmalıyız, dinsizlerden daha güçlü olmak için daha çok çalışmalı ve daha zengin olmalıyız." DERNEĞİN KONYA ŞUBESİNİN KURUCUSU DAHA DA İLERİ GİDEREK, İSLAM'IN ZENGİNLİĞİ YASAKLADIĞI FİKRİNİ "İSLAM'IN DÜŞMANLARI" YAYMIŞTIR DİYEBİLMEKTEDİR. Burada da Batı'yla mücadele şekil değiştirir. Siyasi alandan ekonomik alana kayan mücadele, piyasa dâhilinde bir rekabete dönüşür.]sh:86-87

Bu kitabı okursanız daha çok şeyler görecek ve hayret edeceksiniz.

Allah Teâlâ'm sevap diye işlediğimiz günahlarımızın affını, dinimizi parçalayıp bazısına inanıp bazısını inkar edecek duruma gelmekten sana sığınıyoruz.

İsmail Hakkı